Fall September 7, 2020

Müslüman Çocuğu Yeniden Düşünmek- Çocuk Romanları ve Kahramanları

Muhammet Negiz

Müslüman Çocuğu Yeniden Düşünmek

Çocuk Romanları ve Kahramanları

DR. MUSTAFA ÖZEL

Müslüman Çocuğu Yeniden Düşünmek

Çocuk Romanları ve Kahramanları

Dr. MUSTAFA ÖZEL

Müslüman Çocuğu Yeniden Düşünmek: Çocuk Romanları ve Kahramanları, Mustafa Özel, (Konferansı metin haline getiren ve dipnotlandıran: Muhammet Negiz), 07.09.2020

Mustafa Özel[1]

Ağrı'da doğdu (1956). Naci Gökçe Lisesi (1974) ve Boğaziçi Üniversitesi İİBF mezunudur (İktisat, 1980). İstanbul Bankası, Türkiye Dış Ticaret Derneği, Ülker, Çilek, Bisav ve Müsiad gibi kurumlarda yöneticilik/danışmanlık yaptı. Marmara Üniversitesi'nden Yüksek Lisans ve Doktora dereceleri aldı (İktisat Tarihi, 1991/99). Dergâh, İzlenim, Anlayış, Nihayet ve Arka Kapak dergilerinde yazdı. İstanbul Şehir Üniversitesi Öğretim Üyesidir.

[1] https://www.kureyayinlari.com/Yazar/183/mustafa_ozel

"MÜSLÜMAN ÇOCUĞU YENİDEN DÜŞÜNMEK"

Teşekkür ediyorum.

Tabii ***"Müslüman çocuğu yeniden düşünmek"*** başlıklı bir konuşmayı benim yapmaya hakkım yok diyeyim. Çünkü daha çok edebi eserlerle uğraşıyorum. Psikolog değilim. Bir İslam âlimi -genel anlamda, bir fakih değilim. Dolayısıyla Müslüman bir topluluğa hangi cesaretle, hangi yüzle "Müslüman çocuğu yeniden düşünmek" başlıklı bir konuşma yapacağım?

İki gerekçem var. Bir tanesi; dün Mehmet Görmez hocam çok güzel anlattı. Beşerden Adem'e İnsan'a yükseliş. Ben romanı hatırlarsanız iki sene önce Afyon'daki buluşmada ***İslam Dünyasını Yeniden Düşünmek*** başlıklı platformda romanı Mehmet Hoca'nın bu sefer yaptığı konuşmaya atıfta bulunarak formüle edersem eğer, İnsandan… İnsan ve Adem'den beşere alçalışın hikayesi olarak algılıyorum ve bunun örneklerini vermeye çalışmıştım. Bu sefer, tersini yapmaya çalışacağım. Yani beşerden insana yükseliş -yine Mehmet Hocam dünkü konuşmasında anlattı- ancak değer ve ilke yüklenmesiyle olabilen bir şey. İlahi bir ruhun yüklenmesiyle, vahyedilmesiyle olacak bir şey. Bunun değerini bilmediğiniz zaman, tekrar geriye ve hatta ilk halin de altına -esfeli safiline- inme tehlikesi barındırıyor. Ben bunu çocuk romanları üzerinden iyi okuyabileceğimizi düşünüyorum. Dolayısıyla çocuk romanlarının bize böyle bir imkân verdiğini düşünüyorum. -Örneklendireceğim.-

Mehmet (Görmez) Hocam, o mükemmel konuşmasını şöyle hüzünlü bir sonla noktaladı, hatırlayın: Dedi ki; Yani bu kadar anlatımdan sonra İslam dünyasının 1500 yıllık geçmişine rağmen, işte 150-200 yıllık modernlik tecrübelerine rağmen, kendisinin de dahil olduğu Diyanet teşkilatının 100 yıla yakın çalışmalarına rağmen, 70 yıllık İmam-Hatip tecrübemize, 50 yıldan fazla İlahiyat tecrübemize rağmen çocuklarımıza okutacağımız rehber-kılavuz kitapların yokluğundan bahsetti. Ben buraya gelirken böyle bir toplantıda konuşma yapacağımı da önceden konuştuğumuz için acaba

---

[2] 14. Anadolu Buluşmaları programının 4. gününde Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Özel tarafından gerçekleştirilen "Müslüman Çocuğu Yeniden Düşünmek" başlıklı konuşmanın Muhammet Negiz tarafından metin haline getirilmiş ve dipnotlarla zenginleştirilmiş halidir. Görülen eksikliklerin düzeltilmesi adına mnergiz@live.com adresine görüşlerinizin iletilmesi rica olunur. **07.09.2020**

İslamda çocuk eğitimi üzerine neler yazılmış 8-10 tane kitabı topladım, elimin altında duruyor. Gayet bilgece kitaplar… Yüzde 70-80 nisbetinde İslami kaynaklara dayanıyor. Ayetler, hadisler, -işte- fıkıhtan, diğer ilimlerden… Yüze 20-30 nisbetinde de psikoloji ve psikolojinin iç dallarıyla irtibatlı…

Profesör hocalarımız, doçentler gayet güzel çalışmalar yapmışlar. Ellerine sağlık. Fakat tuhaf bir şey gördüm. Hiçbirinde edebi bir atıf yok. Hiçbir edebi kahramana, hiçbir edebi esere atıfta bulunulmuyor.

Edebiyat, ilim adamlarımızın gündeminde değil, zihninde değil, tasavvurunda değil. Hâlbuki *-biraz cüretli olmama izin verin-* Cenabı Hakk bizimle edebi bir dille konuşuyor. Bize kıssalar anlatıyor. Yani hikâyeler-romanlar anlatıyor bir bakıma… Bunları tırnak içinde (“”) kullanıyorum. Yani biz çocuklarımıza kıssa anlatmadan, hikâye-masal anlatmadan, masal kahramanları kurgulamadan bu hakikatleri nasıl anlatacağız? Nasıl zihinlerine yerleştirebileceğiz?

Hep şunu anlatmaya çalışıyorum: İlimde ilerliyoruz fakat bu ilim edebiyatı içermediği müddetçe problemimizi çözmeyecektir. Çocuklarımızla iletişim problemimiz vardır. Konuşmaya başlarken **“çocukluk güzel midir?”** denilmişti ya çocukluk sadece güzel bir şey değil… Burada açılış konuşmasını yapan kişiye katılmadığım tek nokta, **Dostoyevski’**nin sadece **“baba evi”** diye alması… Hâlbuki o ev, sadece babanın değil; o, baba ve ananın hatta daha ileri gidecek olursak esas olarak ananın evidir.

Aliya (İzzetbegoviç) rahmetli, gerçek insanın çocuk olduğunu söylüyordu. ***“Çocuktan uzaklaştıkça insanlıktan uzaklaşıyoruz”*** diyordu. Neden? Çünkü medeniyet üstümüze geliyor. Medeniyet zorunlu bir şey. Yani medeniyet içtimai bir hayat yaşamanın bedelidir. İnsanlar topluca yaşayamazlarsa bir kere bağrından çıktıkları tabiatın baskısına dayanamazlar. Yani insanoğlu medeniyet dediğimiz süreçleri bir takım medeniyet tarihçilerinden hareketle izah etmeye çalışırsak eğer medeniyetin üç tedbirle oluştuğunu görürüz:

-Tabiata karşı tedbir
-Tabiatın bağrındaki diğer toplumlara karşı tedbir,
-Meçhule karşı tedbir

Tabiat, güzel. Bize bir sürü nimetler de veriyor ama aynı zamanda -amiyane tabirle- tabiatın kör kuvvetleri dediğimiz sel, yağmur, fırtına, kasırga, deprem, hastalıklar ve tabiatın bağrındaki vahşi hayvanlar gibi…

Bunlara karşı tedbir almamız lazım. Tabiata karşı tedbir alma anlayışımızdan ilk olarak “**fen**” dediğimiz, “**science**” dediğimiz “**disiplinli düşünme**” ve “t**eknik-teknoloji**” ortaya çıktı.

İkincisi, tabiatın bağrında başka toplumlar var ve bunlarla karşılaşıyoruz. Karşılaşmalarımızda da çoğu zaman ilişki problemli oluyor. Yani bizi yok etmeye elimizdekileri almaya çalışıyorlar. Dolayısıyla, onlara karşı da tedbir almak, güçlü olmak zorundayız. Bundan da siyaset çıkıyor, ekonomi çıkıyor.

Üçüncüsü, meçhule karşı tedbir: ölüyoruz. Yani ölüm olmasa, büyük bir meçhulümüz olmayacak ama geliyoruz tuhaf bir şekilde… Sonra da bir meçhule doğru gidiyoruz. Meçhule karşı tedbirden de -işte- “***dini perspektif***” ya da bunu kabul etmeyenler için de “felsefi düşünce ekolleri” ortaya çıkıyor. Bunları geliştirmek zorundayız.

Ama yine -Bugün **Mehmet Görmez** Hoca’nın konuşmasına atıfta bulunacağım. Böylece iki konuşma birbirlerini bütünlesin istiyorum.- bunları hakkıyla değerlendiremediğimiz zaman, bunların mahkûmu haline geldiğimiz zaman zindanlarımız oluşuyor. **Dört zindan** ya da kırk dört zindan… Zindan içinde zindan oluşuyor. Bu tedbirlere kendimizi kaptırdığımız zaman, bunları esas gaye haline getirdiğimiz zaman, o zaman kapılıp gidiyoruz ve **Adem**’den ya da insandan -**Adem**’in tarih içindeki tahakkuku olan insandan- beşere doğru bir alçalış başlıyor.

Yine 2 sene önceki buluşmamızda **Ramazan Kayhan** hocamız demişti ki: ***“Haksız kazanç (gayrı meşru kazanç), ruhu vurdu! İslam bizim ruhumuz mu, maskemiz mi? İslamımızla neyi maskeliyoruz?”*** Bu sorgular önemli. Çünkü bir düşüşü işaret ediyor. İnsandan, Adem’den aşağılara doğru… Tam beşer demesek bile beşer-Adem arası bir noktaya doğru düşüşümüzü gösteriyor.

Mehmet Görmez Hoca, o toplantıda **Garaudy**’den hareketle modernliğin gökle yer arasındaki münasebeti kopardığını, insanı yeryüzüne mahkûm ettiğini yani beşere doğru… Çünkü gökten bize Adem olmanın ve daha ilerisi belki insanlaşmanın ana ilkeleri-değerleri yükleniyor. Gökten üfleniyor. Bu rabıtayı kopardığınız zaman beşere doğru alçalıyorsunuz… Ben de sözümü şöyle bağlamıştım: İşte roman, modern çağda bütün bunların bize hikâyesini anlatır, analizini yapar. Bizi bu konularda uyarır, uyandırır. O toplantıda daha ziyade **Don Kişot** gibi, **Robinson Crusoe** gibi, **Sağlam Adam** gibi ve **Balzac**’ın romanlarından birtakım örnekler

vermiştim. Şimdi bunun çocuk versiyonunu ele alacağız. Acaba, çocuk romanları bize ne söyler?

Yine evvelki seneki toplantı ile irtibat kurmak için şöyle söyleyeyim: Bütün modern çocuk roman kahramanları -Batı dünyasından söz ediyorum maalesef. Ben bizim dünyamızda Batı'daki bu çocuk roman kahramanlarıyla mukayese edilebilir kurgular olduğunu düşünmüyorum. Göremiyorum yani.- küçük birer **Don Kişot'**tur. **Don Kişot**'u nasıl tarif etmiştik? Hatırlayınız.

Bozulmuş bir dünyada, tefessüh etmiş bir dünyada yani **Adem**'den beşere doğru hızla alçalmakta olan bir dünyada "**kitaba göre**" yaşamak… **Don Kişot**'a ne söylesen, "Kitapta yerini göster" diyor. **Don Kişot**, 1605-1615'te yazıldı. Birinci cilt ve ikinci cilt…

Şimdi birkaç yüzyıl atlıyorum… Hesabını siz yapın. 1870'lerin ortalarında Amerika'da **Mark Twin**, sanayileşen, kapitalistleşen bir Amerika'da **Tom Sawyer** diye küçük bir çocuk roman kahramanı kurguluyor. **Tom Sawyer,** cingöz bir tip… Az-buçuk okumuş… Kitapları biliyor. Bir çete kuruyor. Çetesinde bu yeni yükselen baronları, finans baronlarını, kapitalist baronları kaçırıp bir mağaraya gizleyecekler… Bu yeni harami çetesi… Ali Baba ve kırk haramiler gibi... Ve fidye isteyecekler. Onları cezalandırmaya çalışıyor yani.

Bir kere, bir yanlış ekonomik düzenin üstümüze geldiğini, bu yanlış düzene karşı çocukça da olsa bir şeyler yapmamız gerektiğini hissettiriyor. Bu baronları mağaraya saklayacaklar ve fidye isteyecekler.

Yeni okul çağına başlamış 8-9 yaşlarındaki bu çocuklardan birisi, "**Tom**" diyor. ***"Fidye ne demek?"***

Tom, fidyeyi bilmiyor. Bilmediğin şeyi de açıklayamazsın ama Tom, "kitapta var" diyor. "Bütün kitaplarda var" diyor, fidye. "Fidye alacağız" diyor.

-Ama **Tom**, bilmiyorsak nasıl uygulayacağız?

"Sana kitapta yazılı diyorum" diyor **Tom**. "Yani kitapta yazılı olanı yapmayıp da her şeyi berbat mı edelim?"

Şimdi sorun bu. Yani bir yeni dünya doğuyor. Bu dünyayı meşrulaştırmak, haklılaştırmak için dünya kadar gerekçeler ortaya koyabiliriz ama kitaptan

kopmuşuz. Kitaptan kopulduğu zaman her şeyin berbat olma riski vardır. **Tom Sawyer**, bize bunu hatırlatmak için kurgulanan bir karakter.

Hatırlayınız. Önceki sene yapılan toplantıda bu romandan 20 yıl kadar önce yazılan **"Sağlam Adam"** romanını anlatmıştım. **Sağlam Adam'**da da modern toplum Hz. İsa'yı uyutan bir toplumdur.

Sağlam Adam romanı bir gemide geçiyordu. Gemi sürekli sallanıyor. Yani artık insanoğlunun ayağını sağlam basacağı bir zemin yok. Bir ilkeler, bir rehber, bir değerler manzumesi yok. Her şey artık akışkan...

Bugünlerde, -diyelim- son 20-30 yılda sosyologlar **Bauman**'dan hareketle ***"akışkan modernlik"*** diye bir kavramı dillere pelesenk ettiler. Önemli bir **kavram ama ondan 150 yıl önce Herman Melville(1819-1891), Sağlam** Adam romanında aslında "akışkan modernliği" tasvir ediyor.

Romancılar, bir tür kâhindirler. Dün yine Mehmet Görmez hocam, 5 değerden söz etti. Bunlardan bir tanesi "***Kerem***" idi. ***Keramet*** idi. Mükerrem kılınmıştır. Ben bunun Müslümanlara özgü, Müslümanlarla sınırlı olduğunu düşünmüyorum. Hissiyatım o ki; kendini arındıran bütün kalplere Cenab-ı Hakk, o keramet gücünü, yetkisini, nimetini lütfediyor ve **Melville**'de bu kerametten olduğunu düşünüyorum. Çünkü bizim bugün tartıştığımız birtakım gerçeklikleri 150 yıl öncesinden haber vermek ancak kerametle -eğer kötü niyetle varsa kehanetle- açıklanabilir. Ama kötü niyet olmadığını görüyorsun...

O gemide **Hz. İsa**'yı andıran bir tip ortaya çıkıyor ve sürekli olarak onlara merhametten söz ediyor. Yani bugün, benim için dün **Mehmet Görmez** Hoca'nın konuşması muazzam ve ansiklopedik bir katkı sağladı. Çünkü konuşmayı şöyle bitirdi:

"İslam dünyasının önde gelen âlimleri bir araya geldik. Bu salgın dönemi sonrasında neler yapacağımıza dair… Ve üzerine birleştiğimiz şey şu oldu: İnsanla tabit arasında yeni bir merhamet sözleşmesine ihtiyaç vardır!"

O, **Sağlam Adam** romanında gemiye binen ve Hz. İsa'yı andıran tip, merhametten başlıyor. İki şey kullanıyor: Merhamet ve itimat.

"Birbirinize itimat edin ve birbirinize ve diğer varlıklara itimat edin!"

Onu neredeyse taşlıyorlar. Neredeyse recmedecekler...

“Münasebetsiz! İn ordan! Kim çıkardı bunu buraya!” diyerek adamı yaka paça indiriyorlar ama dirençli birisi… ***“O kadar uğraşıyor ki, milleti yola getiremeyince bir kuzu gibi merdivene yığıldı ve uyudu.”*** diyor romancı.

Yani modern kapitalist toplum, kitabı, kitabı getireni, peygamberi, o beşeri **Adem**’e yükseltecek vasıtayı uyutan toplumdur! Onun yerini kim alıyor?

-Bul karayı, al parayı!

Hokkabaz bir takım tipler… İnsanları beş dakikada beş defa aldatma kapasitesi olan tipler… Anlıyoruz ki artık sahneyi şeytan kuşatmıştır.

Yani modern toplum, **İsa**’yı uyuttu, yerine şeytanı ikame etti. Dolayısıyla beşere doğru alçalış giderek hızlanmaya başladı. Benim size bütün anlatacaklarım, çocuk romanları, modern dönemin son 200 yılda yazılmış olan çocuk romanlarının... **Dickens** ile başlıyor. **Dickens**’ın hemen hemen bütün romanlarını bir tür çocuk romanı olarak okuyabiliriz. **Oliver Twist, David Copperfield**… Hepsinde çocuk kahramanlar vardır.

Bir Noel şarkısı vardır mesela… Kısacık bir roman-hikâyedir. Bir yılbaşı olayını anlatıyor. Orada ***kapitalistleşen bir insanın ne kadar hızlı bir şekilde Adem’den beşere doğru alçaldığını*** çok çıplak bir şekilde görebilirsiniz.

Onunla başladı, **Mark Twain** ile devam etti. Onun **Tom Sawyer, Huckleberry Finn’in Maceraları** gibi romanları çok önemli… Sonra işte **Pinokyo, Peter Pan, Heidi** ve bence bunların zirvesi **Küçük Prens** ile **Momo**… Bunların tabii hepsini burada anlatmaya kalksak, vaktimiz yetmez…

Ben size **Küçük Prens** ve **Momo** üzerinden bu meselenin ne kadar önemli olduğunu, ilim ehlinin -yani hem İslami anlamda ilim, hem de toplum bilimleri anlamında- bu çocuk kahramanlarını es geçme lüksüne sahip olmadıklarını, hepsinin İslami ve insani bir dil kullandığını, -biraz daha cesur olayım- adeta vahye tercüman olduklarını yani beşere doğru alçalmakta olan Batı dünyasının vicdanı olan bir takım insanlar tarafından kurgulandığını çok açık ve seçik bir biçimde görebileceğini düşünüyorum.

Küçük Prens'i anlatmadan önce bir mesel, bir hikâye anlatmak istiyorum… Bu da tıpkı bizim klasik kitaplarımızda geçen mesellere benziyor. İnternette rastlamıştım ben. Fakat çok öğretici…

Kara kış… Dondurucu bir soğuk var. Küçük bir çocuk evde zangır zangır titriyor ve "***anne lütfen sobayı yak***" diyor. ***"Donacağım!"***

Çocuk gitti-gidecek. Bu kadar şiddetli bir soğuk var. Fakat anne, sobayı yakamıyor. Çocuk ***"niçin yakmıyorsun anne?"*** deyince, ***"çünkü kömür yok"*** diyor. Tabii çocuk bu sorguluyor…

Çocuk roman kahramanları, benim nazarımda "kapitalist modernliğin sorgu melekleri"dir. Onu en sahici şekilde sorgulayanlardır.

-Anne niçin kömür yok?
-Çünkü paramız yok!

Şimdi bir büyük bu cevabı aldığında susar. Çocuk susmuyor:

-Niçin paramız yok?
-Babanı işten çıkardılar...

Baba, bir kömür ocağında çalışıyor.

-Anne, babamı neden işten çıkardılar?

Sorular devam ediyor… Anne:

-Salgın oldu, kömürlerin hepsi satılamadı. Stoklar var. Onun için işveren (şirket), işçilerin bir kısmını işten çıkarmak zorunda kaldı.

Çocuk:
-Anne, şirketler niçin kömür satılmayınca işçileri işten çıkarmak zorunda kalıyorlar?

Anne:
-Çünkü çıkarmazlarsa zarar ederler.

Çocuk:
-Zarar etseler ne olur?

Anne:
-Zarar etseler, bir süre sonra şirketi kapatmak zorunda kalırlar ve bütün işçiler işsiz kalır.

Şimdi büyük bir adama bunları anlattığınız zaman, "gayet mantıklı" der. "Bunda hiçbir problem yok" der. Gayet anlaşılır bir şey. Ama çocuk roman kahramanı için bu böyle değil.

Bir **Peter Pan** olsanız, **Peter Pan** gibi uçarak çocukların odasına girdiğinizi düşünün… Ya da Küçük Prens, başka bir gezegenden geliyor…**Küçük Prens**, başka bir gezegenden dünyamıza gelince şunu görecek:

"Ne tuhaf bu insanlar! Maden ocaklarında dünya kadar kömür yığılı bekliyor ama evlerinde çocuklar donarak ölüyor. Nasıl bir medeniyettir bu!"

Teknolojinin, tekniğin, ekonomik sistemin insan için bir zindan olması, bir mantıksızlığa dönüşmesi, birinci durumda gayet mantıklı, açıklıyorum yani: Şirket, zarar ederse bütün işçiler çıkacak.

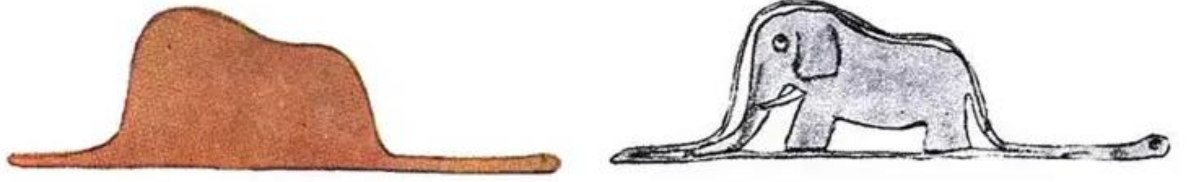
Herhangi bir mantıksızlık var mı? Yok.

Mikro mantık, makro mantıksızlığa dönüşmüş kapitalizmde. Maden ocaklarında dünya kadar kömür var ama evlerde çocuklar kömürsüzlükten donuyor!

Demek ki büyükler… **Küçük Prens**'i okursanız sık sık şöyle dediğini düşünün:

-Şu büyükler, ne tuhaf insanlar!

"Şu büyüklere laf anlatmak çok zor!" diyor. O ilk çizdiği resimden başlayarak. Çünkü fili yutan bir boğa yılanı çizmiş kendisi ama kime gösterse "bu bir şapka" diyor. Onun şapka olmadığını, fili yutmuş bir yılan olduğunu sadece başka bir gezegenden gelen Küçük Prens…

Exupery(1900-1944), şunu anlatmaya çalışıyor:

-Bu roman 1943 yılında yazılmıştır.- ***"O kadar dünyamızı bozduk… O kadar saçma sapan bir sosyo-ekonomik bir sistem meydana getirdik ki, bunun saçmalığına akıl erdirebilmek için artık dünyaya dışarıdan bakabilmek lazım."***

Küçük Prens dışarıdan bakıyor… Neler görüyor?

Birtakım gezegenleri tek tek dolaşıyor ama bunların hepsi birer dünya modelidir. Bu gezegenlerden birinde bir iş adamı görüyor. Bu iş adamı sürekli sayıyor…

-Üç, beş daha sekiz… Sekiz, yedi daha on beş… On beş, yedi daha yirmi iki…

Prens, "ne sayıyorsun?" diyor…

"Kafamı karıştırma diyor iş adamı, "zaten son on yılda üç defa hata yaptım. Hep böyle müdahaleler yüzünden yaptım hataları… Otuz iki, sekiz daha kırk. Kırk, yedi daha kırk yedi…"

Prens, "ne sayıyorsun?" diyor…

İş adamı:
-"Beş yüz üç milyon" diyor…

Küçük Prens, “ne milyonu?” diyor…

İş adamı:
-”Yıldız! Beş yüz üç milyon yıldız!” diyor…

Küçük Prens, “ne yapacaksın bu yıldızları?” diyor…

İş adamı:

-”Sayıyorum” diyor. “Onlara sahip olacağım! Onlar benim!”

***

Daha öncesinde atladığım konuya dönecek olursak; tek başına bir kralın oğlu… Hiçbir tebaası olmayan… Hiçbir tebaa için de fazla yeri olmayan küçük bir gezegene gidiyor Küçük Prens…

Bir hükümdar/kral var… Sürekli emir vermeye şartlanmış:

-”Şunu yapın! Bunu yapın! Emrediyorum!”

Küçük Prens diyor ki:

-”Burda senin emirlerini benden başka dinleyecek kimse yok ki!”

“Olsun!” diyor kral. “Emir, emirdir!”.

Bu olayı anlatıyor **Küçük Prens**, iş adamına…”

***

-”Sen öyle diyorsun ama kral yıldızların sahibi değil mi?” diye soruyor iş adamı...

-“***Hayır!***” diyor. “***Krallar, sadece yönetir! Onlar sahip olamazlar…***”

-”Peki, sahip olmanın işareti ne?”

- “***Onlar biriktiremezler***” diyor. “***Onlar sadece yönetirler. Biz sahip olur ve yönetiriz***.”

-”Yönetip ne yapıyorsunuz?” diyor…

- ***“Yönetiriz… Onları icabında bankaya yatırırız”*** diyor. ***“Çoğaltırız”*** diyor. ***“Başka yıldızlar ortaya çıkınca, onları almaya çalışırız”*** diyor.

Son soru ise şu şekildedir:

-”Bu yıldızlara herhangi bir faydanız oluyor mu?” diyor. “Herhangi bir katkınız? Onlar için bir şeyler yapıyor musunuz?” diyor.

-”Hayır!”

-”Kendisi için hiçbir şey yapmadığınız yıldızları ne yapacaksınız?”

Çünkü **Küçük Prens**’in kendisinin küçücük bir gezegeni var. O gezegende bir tek çiçeği var. Dört dikenli bir çiçek… Bir anlamda hayatını o çiçeğe hasretmiş…

Üç tane yanardağı var... İki tanesi sönmüş, bir tanesi aktif… Hergün bunları temizliyor… Yani gezegenine-tabiata gözü gibi bakıyor. Tabiatla bir merhamet sözleşmesi var…

Şimdi siz bu **Küçük Prens** romanına böyle bir ***“çocuk oyuncağı iş”*** olarak bakabilir misiniz? Ayrıntılarına girmiyorum. **Küçük Prens** üzerine **Dergâh Dergisi’**nde bir yazı dizisine başladım. Tahmin ediyorum, beş-altı ay sürebilir. Sadece bir çocuk romanı üzerinde onun hacminin birkaç misli eser yazılabilir. Çünkü; en can alıcı noktalarımıza temas ediyor. Tabiata hükmetme anlayışımızın nasıl bir zindan haline geldiğini, bizi nasıl merhametsizleştirdiğini, nasıl değersizleştirdiğini…

Hatırlayın. O iki sene önceki toplantıda **Balzac**’tan hareketle ***“romanın tarihe üstün bir ilim olduğu”nu, çünkü romanın tarihin olaylarını anlattığını… Bunun değerli olduğunu... Fakat romanın “değer” meselesine odaklandığını ve değerlerdeki düşüşün “sicil kaydı” olduğunu*** anlatmaya çalışmıştım.

Balzac diyor ki;

- “Benim bütün değerim bunları size hissettirmeye çalışmak…”

***

Biraz da **Momo** hakkında bilgi vereyim[3]… Sunumu noktalayayım. Sorular olursa ayrıntısına geçeriz…

***

Momo[4] romanı 1973 yılında yazıldı[5]. Romanın kahramanı küçük bir kız...

-Kaç yaşında?
-102 yaşında…

Aslında 8-10 yaşlarında bir çocuk ama soranlara 102 yaşında olduğunu söylüyor… Çünkü rakamları bilmiyor.

"Ne zaman ve nerede doğdun" şeklindeki sorulara ***"hatırladığım kadarıyla ben hep buradaydım"*** diyor. Böyle bir çocuk…

Bir-iki defa yatılı bir okula kaydetmek ve işte orada öğrensin, eğitilsin, terbiye görsün…

Bu romanların -parantez içinde söyleyeyim- önemli bir şeyi, çocuğu terbiye girişimlerinin çoğunun bir önyargıdan hareket ettiğini, çocuğu doğal halinde terbiyesiz kabul ettiğimizi, çoğu zaman aslında kendi terbiyesizliğimizi çocuğa giydirmek peşinde olduğumuzu, dolayısıyla da aslında sağlam bir çocuğu bozduğumuzu hissettirmeye çalışıyor. Bu, her

---

[3] "Momo, çocuk kitabı değil, kapitalizmin anatomisidir. Keynes'in çok ciddiye aldığı Gesell'in Doğal Ekonomik Düzen başlıklı eserinin kurgu düzlemine aktarılmasıdır. Gesell'e göre, krizlerle başa çıkmak istiyorsak "toprağı ranttan, parayı da faizden kurtarmak" zorundayız." Mustafa Özel, Twitter, https://twitter.com/MustafaOzelden/status/1176889065809108992?s=20

[4] "Küresel finans terörünü hiçbir iktisat kitabı Momo kadar başarıyla tasvir edememiştir. Mustafa Kutlu'nun gönülden dilediği Kanaat Ekonomisi, Gesell ile Ende'nin ütopyasından çok farklı değil. Kutlu'nun doğal yahut organik üretimi tarımdan önce finans alanında uygulanmalı!" Mustafa Özel, Twitter, https://twitter.com/MustafaOzelden/status/1176893316086022147?s=20

[5] "Momo, 1973 yılında Almanya'da yazılabildi de, neden Türkiye'de yazılamadı? Akla yakın iki gerekçe: 1. Türkiye'de "çalınan zaman" miktarı henüz ürkütücü boyutlara ulaşmamıştı. 2. Michael Ende'yi hazırlayan, zamanın farklı kültürel algılanışlarını kavramış nitelikli yazarlar Türkiye'de yoktu. Birinci gerekçe zayıf, ikincisi haksız. Ahmet Haşim'in "Müslüman Saati" ile Tanpınar'ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü, yeni kuşak yazarların (belki) zihinlerine etkise de, yüreklerine işlemedi. Oysa, Momo'dan öğrendik ki, "zaman, yaşamın kendisidir ve yaşamın yeri yürektir."" Mustafa Özel, Momo'cu Osmanlılar, Nihayet, 2017, http://www.nihayet.com/yazarlar/momocu-osmanlilar-mustafa-ozel/

terbiye girişiminin yanlış olduğu, bozuk olduğu anlamına gelmiyor. Daha çok Batı dünyasındaki tecrübeden hareketle söylüyorum bunu…

Momo romanı, bir çocuk romanı… Böyle yalnız bir çocuğun mahalledeki diğer çocuklara çeşitli oyunlar öğretmesi, büyüklerle sohbet etmesi ama o sohbetlerde büyüklere hayatın esaslarının neler olduğunu kavrattırması, en önemlisi de onlara zamanlarının sistematik bir şekilde çalınmakta olduğunu hissettirmesi… Bunu ekonomi diline çevirecek olursak; kapitalizmin bir zaman çalma makinesi olduğunu…

Bu romanı değerlendirirken kendi yakın akrabalarımdan hareketle şöyle bir olay anlatmıştım bir "**mesel**"e dönüştürerek:

Yirmi yıl kadar önce, 40 bin doları olan bir aile, dolar 2 lira iken, çevreden ***borsanın çok yükseldiğini*** duyuyorlar.

-Nermin Hanım, şu kadar zengin oldu!
-Kemal Bey, borsadan hisse almıştı. Onun beş yüz bini ne kadar oldu?

Bu tür konuşmaları duyup bana geldiler.

- "Biz de ***"kâğıt"*** almak istiyoruz."

Yani dolarlarını… Dolar nihayet "gâvurun" parasıdır. Bozdurup Türk lirasına çevirmeniz iyi olur ama sizin kulağınıza bu yükseliş haberleri gelmişse… Ben iktisatçıyım. Bu işlerle alakası olmayan insanların kulağına servet hikâyeleri ulaşmışsa, o servet arama süreci zirveye ulaşmış demektir. Bundan sonra düşüş olacaktır. Büyük bir ihtimalle…

Ben kâhin değilim ama bugüne kadarki gelişmeler bunu gösteriyor. Tavsiye etmiyorum ama siz bilirsiniz...

Uzatmayalım…

"40 bin dolar X 2 lira", 80 bin liraya çevirdiler. Bununla muhtelif hisse senetleri aldılar. İki yıla yakın bir zaman geçti…

Geldiler… İki gözleri iki çeşme…

Bir yandan dolar 2 liradan dört liraya çıkmış… Bir yandan da hisse senetlerinin değeri, 80 bin liradan -yaklaşık- 40 bin liraya inmiş. Şimdi beyefendi diyor ki: ***"Yüzde 50 zarardayız."***

Hanımı matematik öğretmeni… O daha uyanık: ***“Yüzde 75 zarardayız”*** diyor.

“Çünkü 40 bin dolarımız vardı. Şimdi 40 bin liramız var. Bu 40 bin lirayı dolara çevirsek, 4 liradan çevireceğiz. 10 bin dolar edecek. Yani 40 bin dolarımız, 10 bin dolara indi. Dünya kadar zamanımız zayi oldu.”

Bu parayı biriktirmek için normal öğretmenliğin yanı sıra evde üniversite öğrencilerine ders veriyormuş Hesaplamış… 400 kaç saatlik emeği, zamanı boşa gitti. Zamanı eriyor…

İşte **Momo** bu zaman erimesi olayını anlatıyor. Ayrıntılarına girmeyeceğim. Bunlar benim ***Roman Diliyle İktisat*** adlı kitabımda var…

***

Momo’nun arkasında, ***Silvio Gesell*** (1862~1930) adlı, hem **Keynes**’e, hem **Prof. Johan G. Knut Wicksell**’e (1851 - 1926), hem de **Prof. Dr. Irving Fisher**’e (1867 - 1947)... Yani bu üçü de… **Keynes**, **Wicksell**, **Fisher**… Bunlar 20. yüzyılın ortalarına kadar Batı ve dünya iktisat literatüründe “dev” adamlardır. **Gesell**, bunların üçünün de çok ciddiye aldığı, hepsine ilham kaynağı olan, **“Doğal Ekonomik Düzen”** adlı bir kitabı olan bir Alman tüccardır.

Almanya’dan Venezuela'ya ya da Arjantin’e ihracat ve ithalat yapıyor ama kafayı da böyle meselelere takmış:

“Toprağı ranttan, parayı da faizden kurtarmadıkça doğal bir ekonomik bir düzen kuramayız. Verimsiz ve küçük bir azınlık lehine şişen bir ekonomimiz olur.”

Bunu tam 100 yıl önce 1911’de söylüyor. 110 yıl sonra tam da onu yaşıyoruz! Momo bu kitap üzerine kurulmuştur. Bana arada bir soruyorlar:

-”Sen, bu Batılı romancıları vesair çok öne çıkarıyorsun. Çocuk romanlarında işte bunun muadili olan şeyler göremiyorum diyorsun. Bizimkileri fazla küçümsemiyor musun?”

Meselem, küçümsemek değil. Okumuyoruz. Yani adam oturuyor, **Keynes**’i okuyor. **Fisher**’i okuyor, **Wiksell**’i okuyor. Bunlara kaynaklık eden **Silvio Gesell’**i okuyor. Ondan sonra oturup, Momo’yu yazıyor.

Yani, iyi iktisat bilmezseniz, iktisadın bozduğu bir sistemi -bir sosyo ekonomik sistemi- edebiyata aktaramazsınız! Edebiyattan nasibiniz yoksa da bu sefer öbür alanlarda, iktisatta ve diğer sosyal bilimlerde yeni tasavvurlar ortaya koyamazsınız. Aynı şeyleri habire söyleyip dururlar.

Küçümsemiyorum. Çok değerli kitaplar… Biraz önce bahsettiğim yazarlar için söylemiyorum. İşte ***"İslam'da Çocuk Terbiyesi, İslam'da Çocuk Eğitimi…"*** yarım düzine kitap getirdim. İnanın yüzde doksana yakını bu kitapların, beş yüz yıl önce, bin yıl önce, bin iki yüz yıl önce de yazılabilirdi. Peki, bugün burada yaşıyor olmanın hiçbir manası yok mu? Böyle farklı bir sosyo-ekonomik sistem baskısı altında yaşamanın size ilham ettiği hiçbir şey yok mu?

-"Yok! Çünkü adam iktisat bilmiyor!"
-"Yok! Adam roman okumuyor! Edebi mahsullerden, edebi verimlerden haberdar değil…"

O zaman tasavvuru güdük kalıyor. Bize binlerce yıldan beri, binlerce yıldan beri söylenegelen sözleri söylüyor. Burada konuşmamı noktalayayım. Sorular varsa onlara gireriz.

Yani özeti;

"Çocuk roman kahramanlarını ciddiye alın! Bunlar tasavvurunuzu genişletir. 'Batılı' diye de böyle küçümsemeyin. Benim okuyabildiğim en az bir düzine Batılı çocuk roman kahramanı tamamen fıtri, insani ve İslami bir ruh taşıyor."

Teşekkür ederim.

***

SORU-CEVAP BÖLÜMÜ

★ SORU 1: **Modern dönemde birçok konuya bakışımız, algımız değişti. Şu an çocuk ve çocuğu anlama konusunda hangi noktadayız (Müslümanlar ve Türkiye'deki Müslümanlar olarak)?**

Aşağı-yukarı zaten onları konuşuyoruz. Tabii dediğim gibi benim bakışım biraz üzerinden… Bunun her şeyin tamam olduğunu söylemiyorum. Çocuğu anlamak için tabii ki de psikologlara ihtiyaç var ama gene **Mehmet Görmez** Hoca'dan kurtulamayacağım… Psikanalizden hareketle Batı psikoloji teorilerinin önemli bir kısmının -belki çoğunun- İslami-insani olmayan, bize insanlığımızı ve ademiyetimizi unutturacak olan, hatta tersine çevirecek olan -**Nietzsche**'den hareketle- tasavvurlardan oluştuğunu, dolayısıyla bunları olduğu alıp hemen kendi çocuklarımızın eğitiminde kullanamayacağımızı, bu yüzden de bir kılavuzumuzun, bir rehber kitaplar dizimizin olmadığını anlatmaya çalıştı. **Kamil insan** yerine **üstün insanı** koyduğumuzu… (Ben o "üstün insan" çevirisinin doğru olmadığı kanaatindeyim. "**Übermensch"** orijinali… "**Üst insan**" demek… Yani **"fevgal insan"...** "**Üstün insan**" daha basit bir şey… "**Üst insan**" ise adeta o eski **Prometheus** gibi… Bunu da Hristiyani değerleri, dini değerleri tersine çevirerek… Ama buradan da **Nietzsche**'nin tamamen aleyhine sonuçlar da çıkarmayalım. Çünkü **Nietzsche**'nin isyanı büyük ölçüde genel anlamda dine değil, daha özel anlamda tahrif edilmiş Hristiyanlığa yöneliktir.)

Soruya tekrar dönüyorum…

Zaten bütün meselemiz çocuğu anlamak fakat çocuğu genellikle kafamızda İslami vesaire etiketler vurduğumuz kalıplara göre yetiştirmeyi "**eğitim**" ya da "**terbiye**" addediyoruz. Bence çocuk romanlarını okursak bunun çoğu durumda tersinin geçerli olduğunu, yani çocuğun bizden daha adem, daha insan; bizim beşere daha yakın olduğumuzu, bizim adeta çocuğu terbiye etme hakkımızın olmadığını, hatta kendimizi çocuğun bizi terbiye etmesine açık hale getirmemizin bizim de lehimize olacağını, bize cennetin kapısını aralayabileceğini hissediyorum. Bu hissiyatı biraz sizler edebi eserler okursanız anlarsınız.

***

Momo, önce ***"zaman ne?"*** diyor. Zamanı o kadar rahat kullanıyoruz ki… Zaman tasavvurumuz eğer doğru değilse, bütün tartışmalarımız, düşüncelerimiz akıp gider…

Genellikle şöyle deriz:

-"Zaman gelip geçiyor."

Hâlbuki zaman gelmiyor ve geçmiyor. Biz geçip gidiyoruz. Zaman, belki yerinde duran bir şey... Böyle bir şeyden bile şüphe etmiyoruz. Zaman, akan bir şeydir. Zaman, gelip geçen bir şeydir. Hayır, bizim beşer tarafımız akıp gidiyor!

Yani, iki otobüs düşünün… Biri durup, diğeri hareket edince öbüründekiler kendilerinin de hareket ettiğini düşünüyorlar. Dolayısıyla şimdi burada rölativite teorisine girmeyelim. Yani, zamanın mahiyetine dair de zır cahil olduğumuz halde, o kadar bilgiçÇe konuşuyoruz ki çok şey biliyormuşuz gibi ve bu bize çocuklarımızı böyle istediğimiz gibi şekillendirme, yönlendirme, biçimlendirme, onları eğitme hakkı veriyor gibi… Biraz bunu sorgulamamız lazım…

Ben dün Mehmet Görmez Hoca'nın konuşmasından biraz da bunu hissettim. Yani o kadar beşere yaklaşmışız ki, Ademiyete ve insaniyete ait şeyleri çocukların bize hatırlatmasına kendimizi açık hale getirmeliyiz.

- ★ **SORU 2: Çocuk okumalarını yeni dönemde hangi formatla hayata geçirebiliriz? Bunun yöntemi ne olmalı?**

Bunlar birer "çalıştay" sorusu olur. Yani bununla ilgili olarak çeşitli mesleklerden insanları bir araya getirmek ve bunları sormak lazım. Benim bugünkü konuşmamı şöyle alın:

Böyle bir "çalıştay" fikri benim konuşmamdan önce dile getirilseydi, denirdi ki ***"2-3 tane İslam âlimi fıkıh vesaire okumuş insan, birkaç tane psikolog, birkaç tane öğretmen getirelim ve bu sorunun cevabını araştıralım."***

Ben de diyorum ki; edebiyatçıları ihmal etmeyin. Şairleri, romancıları, öykü yazarlarını… Çünkü onlar, insan ruhunda olup biteni, insanın başına gelmiş olanı, insanın iç dünyasındaki dönüşümleri… Yani beşer bizim dış

kalıbımızsa, adem ve insan içimizle ilgili şeylerse, değerlerimizle ilgiliyse, edebiyatçıları es geçerek böyle bir çalıştayı yapamayız ve o sorunun cevabını veremeyiz.

Ben şimdi bu sorunun cevabını öyle bilgiçce biliyormuş havalarında verirsem, bu da doğru olmaz. Ben sadece çocuk roman kahramanlarını böyle gözü kapalı okuduğumuzu *-hele kısaltılmış çocuk kitaplarını-* diyelim ki… Bakıyorum… Kocaman adam, ***"okudum"*** diyor **Pinokyo'**yu ya da **Pollyanna**'yı… Okuduğu, çok küçük çocuklar için -diyelim ki- 10-20 sayfa olarak özetlenmiş olan… Onlar, bütünü vermiyor. O metnin bütününü okumalısınız. Ne olduğunu anlamanız için.

Tekrar ediyorum:

"Benim nazarımda modern dönemin çocuk roman kahramanları -ister **Oliver Twist**, ister **David Copperfield**, ister **Tom Sawyer**, ister **Huckleberry Finn, Pollyanna, Küçük Prens, Momo**…- kapitalist modernliğin sorgulayıcı melekleridir!"

Haşa! Münker-Nekir gibi gelmiş… ***"Şu ne? Bu ne? Bu niye böyle?"*** gibi basit soruları sormuyoruz. Çünkü mantıklıyız. Ama mantık dediğimiz şey, formatlanmış bir şeydir. Yani formatlanmış bir mantığı, bir akletmek kalıbını ***"akletmek"*** zannediyoruz. Bu sistemin içinde doğduğumuz ve orada büyüdüğümüz için…

Dolayısıyla **Aliya**'nın sözüne geri döneceğim:

"Modern sistem içerisinde büyüdükçe, çocukluktan uzaklaştıkça, insanlığımızdan da uzaklaşıyoruz!"

Maalesef…

Bunu çocuk romanları üzerinden iyi hissedebiliriz. Ben bu düşüncelerime belki de 2 sene önce de sahiptim… Ama çocuk romanlarını bu sene, bu gözle okumaya başlayınca, önümde yepyeni bir dünya açıldı. Tabii bu bana yeni bir kitap da ilham etti…

"Roman diliyle çocuk…"

Onu inşallah seneye bu vakit, okuyucuya arz ederiz…

★ SORU 3: **Konuşmanızın başlığını bu şekilde seçmenizin sebebi çocuklara bağladığınız umut mu? Yeni dönemin (Vahşi kapitalist sistemin) umudu önceki dönemlerden daha fazla şekilde çocuk mu?**

Allah'tan umut kesilmez. Müslüman, kötümser olabilir, karamsar olabilir şartlara göre… Ama umutsuz olamaz! Yani, umutsuzluk haramdır! Nihayet, sonu ölüm olacak… Ölümden öteye köy var mı? Dolayısıyla, bir Müslümanın umutsuz olması söz konusu olamaz!

Umudun da kolektif olarak, içtimai olarak düşünürsek, umudun da temel kaynağı tabii ki çocuklar olacak. Allah'tan umut edeceksiniz… Fiziki dünyada da bu umudunuzu çocuklara bağlı olarak yeşertmeye çalışacaksınız.

Kapitalizm, tarihsel bir sistem… İçinde doğmuşuz… Problemleri var. Belki nimetleri de var… Şu anda böyle topyekûn bir karalama, kötüleme içine de girmeyelim ama bütün tarihsel sistemler gibi o da fani… Yani kapitalizm ölümsüz değil! Fakat kapitalizm, kendisinden daha kötü sistemlere yol açabilir. Daha doğrusu biz, kapitalizmden kapitalizme rahmet okutacak sistemler çıkarabiliriz. Nitekim 20. yüzyılda bunun deneyleri yapıldı.

Yani, sosyalizm gibi çok masum bir kavramı... Toplumculuk gibi… Adalete, eşitliğe ciddi vurgu yapan bir sistemi kapitalizme rahmet okutacak birtakım komünist sistemlere dönüştürmedik mi? Yaşanan komünizm tecrübesi,, kapitalizme rahmet okutturdu… Dolayısıyla, "kapitalizm çökecek ve otomatikman çok iyi şeyler olacak" diyemeyiz.

Dolayısıyla da hem çocuklarımıza göz kulak olmak, hem de kendimizi onların bize göz kulak olmasına açmak zorundayız.
Çocukların doğru sorularına kendimizi açık tutmak zorundayız.

O, soğuk kış günü odasında donmakta olan çocuğun sorgulama tarzını bunun için zikrettik. Biz, çocuk gibi masum ve doğru soruları sorma kabiliyetini yitiriyoruz büyüdükçe… Çünkü sistemin bir parçası, bir malı haline geliyoruz. Ruhumuz köreliyor. Gözler görmemeye başlıyor.

Mesela **Küçük Prens**'i baştan sona okusaydık... Tek işimiz Küçük Prens'i okumak olsaydı… ***"Gözler kördür"*** diyor. ***"İnsan kalple görebilir…"***

Şimdi bunu alın… **Kur'an-ı Kerim**'den ayetlerle, hadis-i şeriflerle, başka dini metinlerle karşılaştırın… Bu, evrensel ilahi hakikatin dile getirilmesidir. Bunu anlatmaya çalışıyorum. Yoksa Avrupa romanının reklamını yapıyor değilim…

Bana göre, Batı çocuk roman kahramanları, Batı vicdanının modern kapitalizme isyanıdır. Dolayısıyla da bir mümkün çıkış yolu göstermeye çalışmaktadır. Biz de bunun farkına varalım… Belki farkına vardıkça esaslı işler yapabiliriz.

Mesela, **Cahit Zarifoğlu** rahmetli, **"Motorlu Kuş"** diye kısa bir hikâye yazdı. Keşke O, **"Motorlu Kuş"**u büyük çaplı bir esere dönüştürebilseydi. O tür şeyleri… Çünkü **Zarifoğlu**, konuyu anlamış fakat üstüne gidecek kadar vakit bulamamış… Onu görüyorum.

Tabii, her şeyi böyle gözden geçirip de diğerlerinin hiçbiri olmamış diyecek durumda değilim ama bir 20-30 tane bizdeki çocuklarından gözden geçirdim… Eski kıssaların yeni bir üslupla dile getirilmesi, sulandırılması, güya "**çağdaşlaştırılması**"... Fakat yeni bir ruh yok… Yeni bir anlayış yok… Yani bu çağa özgü bir sorgulama yok…

Bu çağa özgü bir sorgulama olmadığı zaman roman yazamazsınız… Roman kahramanı ortaya çıkaramazsınız…

Mesele, dini romanlar da çok yazılıyor. Birkaç yüz bin satan sahabe romanları var… Ama hiçbirinde Batı'daki o romancıların yaptığı o sorgulama yok… Çünkü o romanlarda şu sorgulama vardır:

"Ey riyakâr okuyucu! Hz. İsa bugün gelse, onu dinler misin? Ona kulak verir misin?"

Şimdi, bu sorgulamayı yapmadan, okuyucuyu sorgulamadan, okuyucuya rüşvet teklif ederek… "***Bak! Hz. Zeynep ne kadar yüceymiş!"... "Sen de o ümmetin parçasısın. Sen de ne kadar yücesin ey okuyucu!"***

Bu, rüşvettir!

Bu, beşere doğru alçalıştır!

Bu, Ramazan Kayhan Hoca'nın "**maske**" dediği şeydir!

İslam'ı bizim kendimizin, riyakârlığımızın, alçaklığımızın maskesi haline getirmemizdir. Yine hatırlayın… O toplantıda, **Gogol**'un **Ölü Canlar**'ından söz etmiştim…

Ölü Canlar, 1843'te yazılmıştır. Ölü Canlar'ın mesajı şudur:

"Yeni toplum/modern toplum, alçak bireylerin yüksek toplumudur!"

İşte, alçak birey, dün Mehmet Görmez Hoca'nın anlattığı; o, "beşer" dediği tiptir. Sadece, tabii halindeki "beşer" değil… Henüz değer yüklenmemiş "beşer" değil... Kendine değer yüklendikten sonra, Adem olduktan sonra, ademiyete erdikten sonra, onu hatta tarih içinde tahakkuk ettirip insan olduktan sonra beşere doğru alçalan tipten söz ediyor Gogol…

Yeni dönemin "birey"i budur!

"Ama ne yazık ki, güçlü toplum, yüksek toplum, bu alçak bireylerin toplamı olarak tecessüm etmektedir" diyor. İşte roman, bunu dillendiriyor, bunu canlandırıyor…

Ben, bu roman geleneğinden faydalanabileceğimizi, bunun bakışımızı bileyeceğini düşünüyorum. Genel roman yazma sürecinde iyi romancılarımızın ortaya çıktığını fakat ***henüz hatrı sayılır, Batıdaki muadilleri ile mukayese edilebilir bir çocuk romancımızın olmadığını*** hissediyorum. Düşünüyorum demeyeyim… Çünkü düşünüyorum demek hepsini okudum, inceledim, karıştırdım anlamına gelir. Yok böyle bir şey! Bir numune aldım diyeyim… Beş-altı aydır bu konu ile ilgileniyorum… Yirmi-otuz tane kitap okudum. Henüz dişe dokunur bir çocuk roman kahramanı bulamadım! Tek bulduğum, Zarifoğlu rahmetlinin Motorlu Kuş'u oldu ama o da çok kısa… Onu romanlık çapta gerçekleştirebilecek teşebbüslere ihtiyaç var…

★ **SORU 4: Dijital dünyada çocuklarımıza nasıl kitaplarla yaklaşabiliriz?**

Şimdi, tabii benim "**roman**"dan kastım aslında "**kurgu**"...

"**Roman**" kelimesi tam manayı karşılamıyor: "**Fiction**" … Bu tabii roman olarak başlıyor… Fakat 20. yüzyılın ortalarından itibaren yavaş yavaş

sinemaya dönüşüyor… Dolayısıyla, sinema da değişik bir “**fiction**”... Değişik bir “**kurgu**”... Sonra, “**bilim-kurgu**”lar ve “bilim kurgu film”ler… Matrix’ler, şunlar-bunlar ortaya çıktı… Harry Potter serileri başladı… Yüzüklerin Efendisi… Önce romanları, sonra da sinema diline aktarımları… Bugün de topyekün bir dijitalleşme şeyini yaşıyoruz… Ama hepsinde o kurgu kahramanlara ihtiyacımız var… Ben şimdi bütün bunların uzmanı değilim. Yani, şöyle gidecek, böyle…

Şunu anlatmaya çalışıyorum:

“Dini ilimlerle mi uğraşıyorsunuz? Sosyal ilimlerle mi uğraşıyorsunuz? Niye edebiyattan, genel anlamda kurgudan, sinemadan nasibiniz yok?”

Tekrar ediyorum… Yani, çok değerli hocalar! Yarım düzine kitap aldım çocuk eğitimiyle ilgili… Çocuk psikolojisiyle ilgili ama dini açıdan… Din ve çocuk psikolojisi tarzında kitaplar… Çok âlimane eserler ama bir tanesinde bile edebi bir esere atıf yok!

Ya Freud? Sigmund Freud!

Tamam… Tasavvuru, İslami bir tasavvura tamamen aykırı… İnsanı birtakım şehevi şeylerin esiri olarak kabul ediyor adeta… Haklı olduğu noktalar ya da haklı olduğu bir derece vardır muhakkak… Ama büsbütün haklı olması söz konusu olamaz. Fakat 21. yüzyıl, sadece psikoloji düşüncesine değil, 21. yüzyıl düşüncesine hükmeden insanlardan birisi… Ama geliştirdiği bütün teorilerinin arkasında kurgular var!

Ödip kompleksi… Kimdir Oedipus?… Yaşamış bir insan değil ki! Oedipus, eski Yunan’da tasavvur edilen bir roman kahramanıdır! Sosyal bilimlerde bütün önemli teorisyenler, kurgulardan hareketle, kurgulardan yararlanarak çalışmalarını yapmışlardır.

Benim bütün sıkıntım… Yani bu kadar değerli psikoloğumuz, sosyoloğumuz ya da din alimimiz-ilahiyat hocamız var… Edebiyatla ilişki bu kadar zayıf! Anlaşılır gibi değil! Ben bu duvarı yıkmak istiyorum. Biraz da tek başıma yaptığım için yorucu oluyor doğrusu bu işi yapmak… Sakallarım, bıyıklarım ağardı… Tepede saç kalmadı… Zor iş yani… (Gülümsüyor…)

Teşekkür ederim.

Mesele, dini romanlar da çok yazılıyor. Birkaç yüz bin satan sahabe romanları var... Ama hiçbirinde Batı'daki o romancıların yaptığı o sorgulama yok... Çünkü o romanlarda şu sorgulama vardır:

"Ey riyakar okuyucu! Hz. İsa bugün gelse, onu dinler misin? Ona kulak verir misin?"

Şimdi, bu sorgulamayı yapmadan, okuyucuyu sorgulamadan, okuyucuya rüşvet teklif ederek... "Bak! Hz. Zeynep ne kadar yüceymiş!"... "Sen de o ümmetin parçasısın. Sen de ne kadar yücesin ey okuyucu!"

Bu, rüşvettir!

